

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA MENEDŻERÓW SPÓŁEK HANDLOWYCH

Tomasz Pietrzyk

PRAWO W PRAKTYCE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA MENEDŻERÓW SPÓŁEK HANDLOWYCH

Tomasz Pietrzyk

PRAWO W PRAKTYCE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 15 października 2019 r.

Recenzent

dr hab. Igor Zgoliński, prof. KPSW

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Michał Dymiński

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-041-2

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wprowadzenie	11
Rozdział I	
Główne pojęcia związane ze sprawowaniem kierowniczych funkcji w spółkach handlowych	17
1. Rodzaje spółek handlowych	17
2. Osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych	19
2.1. Wspólnik spółki osobowej	19
2.2. Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i akcjonariusz spółki akcyjnej	21
2.3. Członkowie organów spółek handlowych	22
2.4. Inne osoby posiadające w spółce kompetencje władcze	24
3. Sprawowanie funkcji kierowniczych w spółkach handlowych	26
3.1. Prowadzenie spraw spółki	26
3.2. Reprezentacja	30
3.3. Czynności zwykłego zarządu a czynności przekraczające ten zakres	32
4. Prawa i obowiązki w spółkach handlowych jako przejaw sprawowania funkcji kierowniczych	33

Rozdział II

Znamiona czynności wykonawczych przestępstw popełnianych przez osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych	45
1. Przestępstwa nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym	45
1.1. Uwagi wstępne	45
1.2. Nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązku jako źródła odpowiedzialności karnej za przestępstwa nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym	46
1.3. Wyrządzenie znacznej szkody majątkowej jako znamię skutku oraz problematyka związku przyczynowego	58
1.4. Sprowadzenie bezpośredniego niebezpieczeństwa wyrządzenia znacznej szkody majątkowej przez nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązku ...	72
2. Nieprowadzenie lub nierzetelne prowadzenie dokumentacji spółki	80
3. Przestępstwa związane z upadłością spółki	88
4. Przestępstwa związane z rachunkowością	109
5. Ogłoszenie lub przedstawienie nieprawdziwych danych ...	121
6. Dopuszczenie do nabycia własnych udziałów lub akcji	125
7. Dopuszczenie do wydania w spółce z o.o. dokumentów imiennych, na okaziciela lub dokumentów na zlecenie na udziały lub prawa do zysków w spółce	127
8. Wnioski z analizy znamion strony przedmiotowej	140

Rozdział III

Podmiot przestępstw popełnianych przez osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych i jego cechy	149
1. Uwagi wstępne	149
2. Osoba biorąca udział w tworzeniu spółki handlowej	153
3. Wspólnik spółki osobowej	175
4. Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i akcjonariusz spółki akcyjnej	185
5. Członek zarządu	188

6. Członek rady nadzorczej i komisji rewizyjnej.....	195
7. Pełnomocnik	201
8. Likwidator, syndyk, zarządca sądowy, nadzorca sądowy...	209
9. Uwagi końcowe.....	217

Rozdział IV

Znamiona strony podmiotowej przestępstw popełnianych przez osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych

1. Umyślność	221
1.1. Uwagi ogólne	221
1.2. Zamiar bezpośredni.....	223
1.3. Zamiar ewentualny	230
2. Nieumyślność.....	239

Rozdział V

Problematyka karania za przestępstwa popełniane przez osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych

1. Kary	253
1.1. Kara pozbawienia wolności	253
1.2. Kara ograniczenia wolności	261
1.3. Kara grzywny.....	264
2. Środki karne, przepadek i środki kompensacyjne	269
2.1. Zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej	269
2.2. Przepadek przedmiotów.....	275
2.3. Obowiązek naprawienia szkody.....	279
3. Środki związane z poddaniem sprawcy próbie	284
3.1. Warunkowe umorzenie postępowania karnego	284
3.2. Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności	289
4. Znaczenie niektórych przepisów części ogólnej Kodeksu karnego dla reakcji prawnokarnej	291
4.1. Współkształtowanie ustawowego zagrożenia. Art. 37a k.k.	291

4.2. Sądowy wymiar kary. Art. 37b k.k.	294
4.3. Zasada priorytetu kar wolnościowych	297
Zakończenie	299
Literatura	303
Orzecznictwo	309

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

k.c.	- ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145)
k.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950)
k.p.	- ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.)
k.p.c.	- ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)
k.p.k.	- ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
k.s.h.	- ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.)
pr. restr.	- ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 243 ze zm.)
pr. up.	- ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 498 ze zm.)
u.KRS	- ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.)
u.r.	- ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2019 r. poz. 351)

Czasopisma i oficjalne publikatory

Biul. PK	- Biuletyn Prawa Karnego
CzPKiNP	- Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
KZS	- Krakowskie Zeszyty Sądowe
MoP	- Monitor Prawniczy

NP	-	Nowe Prawo
OSA	-	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Cywilna)
OSNCP	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych)
OSNKW	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Karna i Wojskowa)
OSNPG	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	-	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	-	Orzecznictwo Sądów Polskich
Pal.	-	Palestra
PG	-	Prawo Gospodarcze
PiP	-	Państwo i Prawo
PPH	-	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.	-	Prawo Bankowe
Prok. i Pr.	-	Prokuratura i Prawo
PS	-	Przegląd Sądowy
Pr. Spółek	-	Prawo Spółek
PUG	-	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Wok.	-	Wokanda
WPP	-	Wojskowy Przegląd Prawniczy

WPROWADZENIE

Niniejsza praca łączy w sobie dwie gałęzie prawne, a mianowicie prawo karne oraz prawo handlowe, ze szczególną rolą prawa spółek handlowych, jej celem jest bowiem omówienie odpowiedzialności karnej grożącej osobom, które w swoim życiu zawodowym zajmują się szeroko rozumianym zarządzaniem spółkami handlowymi. W znakomitej większości przypadków spółki handlowe uczestniczą w sposób profesjonalny w obrocie gospodarczym, który należy rozumieć jako „całokształt faktycznych i formalnych stosunków gospodarczych, tj. opartych na ustawowej działalności gospodarczej”¹. Obecnie prowadzenie przedsiębiorstwa w formie spółki handlowej jest niezwykle popularne oraz często spotykane i z tego względu podmioty te są narażone na niebezpieczeństwo wynikające z naruszenia wartości będących podstawą obrotu gospodarczego². Zachowania godzące w te wartości są w pierwszej kolejności regulowane przez prawo cywilne, które dysponuje instrumentami przywracającymi stan sprzed naruszenia określonych wartości. Jest to całkowicie naturalne i pożądane, aby dziedzina prawa, która reguluje stosunki gospodarcze, tj. prawo cywilne, w tym prawo gospodarcze prywatne, posiadała odpowiednie instytucje prawne będące sankcjami cywilnoprawnymi za sprzeniewierzenie się ustalonym regułom przez podmioty tych stosunków. Niekiedy jednak sankcje cywilnoprawne są niewystarczające, aby zadośćuczynić zachowaniom godzącym w wartości, według których uregulowany jest obrót gospodarczy. Może to

¹ R. Zawłocki, *Prawo karne gospodarcze*, Warszawa 2007, s. 5. Por. J. Skorupka, *Prawo karne gospodarcze. Zarys wykładu*, Warszawa 2005, s. 15–16.

² R. Zawłocki, *Wprowadzenie* [w:] R. Zawłocki, *Prawo karne gospodarcze*, Warszawa 2007, s. XXV.

wynikać z istoty i celów instytucji cywilnoprawnych, które w przypadku zaistnienia naruszenia określonych wartości mają za zadanie przywrócić stan sprzed naruszenia, co sprowadza się do wyrównania strat w aspekcie ekonomicznym. Odbudowa ekonomiczna jest jednak w wielu przypadkach zbyt słabym środkiem reakcji na naruszenia reguł obrotu gospodarczego. Często konieczne jest zastosowanie intensywniejszych i bardziej dolegliwych sankcji, które skłonią osobę dokonującą określonych naruszeń do zaprzestania takich zachowań, a w niektórych przypadkach pożądane jest nawet czasowe wyeliminowanie takiej osoby z obrotu gospodarczego. Z uwagi na charakter i cel regulacji cywilnoprawnych zastosowanie takich środków na gruncie prawa cywilnego nie jest możliwe. W takich sytuacjach konieczne jest sięgnięcie po środki reakcji karnej, których zastosowanie wobec sprawcy naruszenia może dopiero skutecznie odstraszyć go od dalszego sprzeniewierzenia się regułom obrotu gospodarczego, a niekiedy zmusić do zaprzestania profesjonalnego prowadzenia działalności w obrocie gospodarczym. Z tego względu ustawodawca wprowadził do polskiego porządku prawnego w ustawie z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950), jak również w innych ustawach szczególnych przepisy karne regulujące określone typy czynów zabronionych, których znamiona czynności wykonawczych są odzwierciedleniem tych najistotniejszych i najbardziej dolegliwych naruszeń wartości, na których opiera się obrót gospodarczy. Ustawodawca wybrał bowiem spośród wielu możliwych naruszeń te, które jego zdaniem wymagają zastosowania instytucji prawnokarnych. Wprowadzenie takich przepisów karnych chroniących obrót gospodarczy spowodowało wyodrębnienie szczególnej dyscypliny z zakresu prawa karnego, jaką jest prawo karne gospodarcze³. Nie budzi z kolei wątpliwości, iż przepisy regulujące odpowiedzialność karną osób zarządzających spółkami handlowymi, z uwagi na status spółek handlowych oraz cel ich działalności, należą do dziedziny prawa karnego gospodarczego. Można zatem określić czyny zabronione uregulowane tymi przepisami jako przestępstwa gospodarcze (tj. godzące w obrót gospodarczy, a dołącznie w jego zasady).

³ O. Górniok i in., *Prawo karne gospodarcze*, Warszawa 2003, s. 2–5.

Wszystkie przepisy karne regulujące odpowiedzialność karną osób zarządzających spółkami handlowymi charakteryzują się określonymi cechami, które skłaniają do poczynienia w tym zakresie odrębnych rozważań⁴. Co prawda ogólne instytucje prawa karnego są aktualne dla wszystkich przepisów karnych, ale specyfika kontekstu stosowania tych przepisów, jakim jest obrót gospodarczy, wymusza osobliwą argumentację. Przeprowadzona w niniejszej pracy analiza poszczególnych podstaw odpowiedzialności karnej uwzględnia odpowiednie regulacje z zakresu prawa spółek handlowych, co daje całościowy obraz modelu kryminalizacji w omawianym obszarze. Należy pokreślić, iż poszczególne regulacje prawa gospodarczego prywatnego oddziałują na zakres odpowiedzialności karnej w ten sposób, że odpowiedzialność ta jest uzależniona od treści właściwych przepisów dotyczących spółek handlowych, w tym szczegółowej treści praw i obowiązków osób pełniących kierownicze funkcje w tych spółkach, których czyny są przedmiotem karnoprawnej oceny. Taka kompleksowa analiza, uwzględniająca nie tylko instytucje prawnokarne, lecz także regulacje gospodarcze w łącznym ujęciu pozwala dokonać prawidłowej wykładni przepisów statuujących poszczególne przestępstwa gospodarcze⁵. Podobnie jak przy innych typach czynów zabronionych dokonywanych w ramach obrotu gospodarczego w nauce prawa karnego gospodarczego nie wypracowano jednolitych zasad interpretacji prawnokarnej w odniesieniu do omawianych przestępstw godzących w dobra prawne spółek handlowych⁶.

Dokonanie analizy prawnokarnej w obrębie omawianych zagadnień wymaga w pierwszej kolejności sięgnięcia po właściwe przepisy z zakresu prawa spółek handlowych i dokonania ich interpretacji w kontekście przepisów karnych, które są stosowane w procesie ustalania odpowiedzialności karnej osoby sprawującej kierowniczą funkcję w danej spółce handlowej. Wymagane jest bowiem sięgnięcie przede wszystkim do przepisów określających treść praw i obowiązków poszczególnych osób

⁴ R. Zawłocki, *Wprowadzenie...*, s. XXVI.

⁵ R. Zawłocki, *Wprowadzenie...*, s. XXVI–XXVII.

⁶ P. Kardas, *Prawnokarne instrumenty ochrony interesów przedsiębiorstwa* [w:] *Przebiegłość gospodarcza z perspektywy Polski i Unii Europejskiej*, red. A. Adamski, Toruń 2003, s. 475–476.

zarządzających spółką, gdyż omawiane przepisy karne odnoszą się do tych praw i obowiązków, przytaczając je w swojej treści lub odsyłając do odpowiednich regulacji innych ustaw. Dla odpowiedzialności karnej tych osób znaczenie ma również sposób prawnego zorganizowania poszczególnych rodzajów spółek handlowych, w tym statusu osób pełniących w nich określone funkcje, sposób ich prawnego funkcjonowania w stosunkach zewnętrznych, w tym w stosunkach z podmiotami publicznymi i innymi uczestnikami obrotu gospodarczego.

W dalszej kolejności należy omówić poszczególne znamiona typów czynów zabronionych dotyczących osób zarządzających spółkami handlowymi.

Specyfika omawianych przestępstw opiera się przede wszystkim na treści znamion czynności wykonawczych. Jak już powyżej wspomniano, treść tych znamion odpowiada określonym regulacjom prawa spółek handlowych, znajdującym się we właściwych ustawach, których przedmiot dotyczy kwestii objętej zakresem analizowanego przepisu karnego. Takie ukształtowanie odpowiedzialności karnej jest typowe dla przepisów karnych gospodarczych, gdyż ich interpretacja wymaga szczegółowej analizy właściwych regulacji z zakresu prawa gospodarczego prywatnego.

Kolejną cechą omawianych przestępstw jest znamię podmiotu. Wszystkie analizowane typy czynów zabronionych są przestępstwami indywidualnymi, co oznacza, że ustawowa treść przepisów karnych ogranicza możliwość popełnienia tych czynów do określonych podmiotów⁷. Należy zwrócić uwagę, iż w niektórych przepisach statuujących omawiane typy czynów zabronionych ustawodawca wprost odnosi się do określonych podmiotów, wymieniając je w opisie ustawowego czynu⁸, w innych zaś indywidualny charakter przestępstwa wynika z treści znamion czynności wykonawczej, które pośrednio wskazują na określony katalog osób mogących dokonać danego typu czynu zabronionego. Możliwość popełnienia omawianych przestępstw wynika z określonego ukształtowania

⁷ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2011, s. 191.

⁸ Np. członek zarządu lub likwidator w art. 588 k.s.h.

praw i obowiązków osób zarządzających spółkami handlowymi. Przyznanie im określonych praw w spółce i nałożenie na nich określonych obowiązków aktualizuje potencjalną odpowiedzialność karną tych osób.

Znamiona strony podmiotowej również wykazują osobliwe cechy, które wymagają szerszego omówienia. W ramach analizowanych przestępstw w procesie ustalania tych znamion występuje charakterystyczny mechanizm, którego zdekodowanie pozwala na określenie treści tego znamienia w konkretnych okolicznościach. Wypracowane przez doktrynę prawa karnego ogólne rozważania na temat umyślności i nieumyślności znajdują zastosowanie w kontekście przestępstw popełnianych przez osoby zarządzające spółkami handlowymi, lecz specyficzny jest obraz tego znamienia, który, z uwagi na tło, jakim jest obrót gospodarczy, ulega niekiedy istotnym deformacjom.

Specyficzne są również sankcje karne, których wymierzenie jest pożądaną za przestępstwa popełnione w związku z zarządzaniem spółkami handlowymi. Poszczególne instytucje prawnokarne, w tym kary, środki karne oraz inne rodzaje reakcji prawnokarnych, pozostają aktualne na gruncie wszystkich rodzajów przestępstw, lecz różnica polega na odmiennej niż w przypadku innych typów czynów zabronionych, osobliwej ocenie dyrektyw wymiaru sankcji karnych. Przy ocenie tych dyrektyw należy mieć na uwadze cywilnoprawny rodowód naruszonych wartości, co determinuje kształt reakcji karnej. Oznacza to, iż prawo karne powinno przede wszystkim koncentrować się na skutkach stosowanych sankcji w obszarze obrotu gospodarczego, tak aby cele kar, środków karnych i innych rodzajów reakcji karnych zostały zrealizowane w sferze, w której sprawca naruszył określone wartości i wyrażające je zasady. Uzasadnione jest to w szczególności subsydiarnym charakterem prawa karnego wobec zachowań ocenianych w pierwszej kolejności na gruncie prawa cywilnego, co oznacza, iż w praktyce kwestionowane zachowanie najpierw poddane jest ocenie na gruncie przepisów cywilnoprawnych, a dopiero w dalszej kolejności sięga się po przepisy karne.

Z uwagi na skomplikowane merytorycznie zagadnienia na styku prawa karnego i prawa prywatnego gospodarczego omawiane typy czynów zabronionych w praktyce stosowania prawa nie są poddawane wystar-

czającej analizie, która wymaga istotnego zaangażowania i niekiedy specjalistycznej wiedzy. Niniejsza praca sprowadza się zatem do omówienia ogólnych instytucji prawno Karnych oraz syntetycznego przedstawienia regulacji z zakresu prawa spółek handlowych, a następnie określenia cech charakterystycznych dla wszystkich omawianych przestępstw, w tym konsekwencji wynikających z zastosowania poszczególnych instytucji z dwóch różnych dziedzin prawnych⁹.

Prawidłowa ocena zachowań uczestników obrotu gospodarczego w kontekście omawianych typów czynów zabronionych jest niezwykle istotna i pożądana w praktyce stosowania prawa, gdyż kształtuje świadomość uczestników obrotu gospodarczego w zakresie dopuszczalnych i akceptowalnych przez prawo zachowań, a tym samym pomaga wyznaczyć prawidłowe granice dopuszczalnego ryzyka gospodarczego.

Na zakończenie należy nadmienić, iż niniejsza praca nie ma na celu poruszenia wszystkich możliwych problemów prawnych z zakresu prawa karnego gospodarczego oraz analizy wszystkich przepisów statuujących przestępstwa, które potencjalnie mogą popełnić osoby zarządzające spółkami w związku z ich działalnością w tych spółkach. Uwzględnienie wszystkich możliwych przestępstw przekraczałoby bowiem ramy tego opracowania. W konsekwencji wybrano najbardziej typowe pod względem potencjalności popełnienia rodzaje przestępstw dla osób sprawujących kierownicze funkcje w spółkach handlowych oraz dokonano analizy wybranych instytucji prawno Karnych, które w kontekście obszaru ich stosowania charakteryzują się najbardziej osobliwymi cechami w porównaniu z przestępstwami powszechnymi.

⁹ Por. R. Zawłocki, *Wprowadzenie...*, s. XXVI–XXVII.

Rozdział I

GŁÓWNE POJĘCIA ZWIĄZANE ZE SPRAWOWANIEM KIEROWNICZYCH FUNKCJI W SPÓŁKACH HANDLOWYCH

1. Rodzaje spółek handlowych

§ Ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.) w art. 1 § 1 określa zakres regulacji tej ustawy. Zgodnie z tym przepisem ustawa reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych. Paragraf 2 art. 1 wskazuje, jakie spółki są spółkami handlowymi, a mianowicie: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna. Artykuł 4 § 1 pkt 1 k.s.h. stanowi, iż spółkami osobowymi są spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa i spółka komandytowo-akcyjna. Zgodnie natomiast z art. 4 § 1 pkt 2 k.s.h. spółkami kapitałowymi są: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółka akcyjna¹. 1

Każda spółka handlowa powstaje w wyniku zawarcia umowy, zwanej umową spółki handlowej, z wyjątkiem spółki akcyjnej, która jest tworzona m.in. przez podpisanie statutu. Wynika z tego, że koniecz-

¹ Szerzej zob. *Kodeks spółek handlowych*, t. 3A, *Spółka akcyjna. Komentarz. Art. 301–392*, red. A. Opalski, Warszawa 2016, art. 4, pkt II.

nym elementem powstania spółki handlowej jest zawarcie umowy, zaś w przypadku spółki akcyjnej podpisanie statutu. Na skutek tych czynności powstaje pomiędzy stronami umowy lub sygnatariuszami statutu stosunek prawny spółki określonego typu². Zawierając umowę spółki handlowej lub podpisując statut spółki akcyjnej, wspólnicy (akcjonariusze) zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów oraz, jeżeli umowa albo statut spółki tak stanowi, przez współdziałanie w inny określony sposób (art. 3 k.s.h.). W doktrynie słusznie się wskazuje, że umowa spółki handlowej tworzy stosunek cywilnoprawny, a zatem jest ona umową cywilnoprawną posiadającą elementy właściwe dla przepisów prawa handlowego³. Sąd Najwyższy w wyroku z 10.04.2008 r. wypowiedział się, że celem każdej spółki handlowej, zarówno osobowej, jak i kapitałowej, podobnie zresztą jak każdej korporacji, czyli zrzeszenia osób, jest dążenie do osiągnięcia wspólnego celu. Chodzi tu zresztą nie tylko o cel gospodarczy, lecz także społeczny, zaś podstawową cechą każdej spółki jest idea współdziałania wspólników (akcjonariuszy)⁴. W odniesieniu do spółek osobowych koniecznym celem ich działalności jest prowadzenie przedsiębiorstwa. W przypadku spółek kapitałowych nie sprecyzowano celu w powyższy sposób, gdyż zakres działalności spółki nie został ograniczony. Zgodnie z art. 151 § 1 k.s.h. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być utworzona w każdym celu prawnie dopuszczalnym. Analogicznie sformułowano cel utworzenia spółki akcyjnej⁵. Spółki kapitałowe mogą być zatem utworzone w każdym celu, nie tylko gospodarczym, tak jak spółki osobowe, lecz także w innych celach, np. charytatywnym, sportowym, politycznym itp. W przeciwieństwie do spółek osobowych spółki kapitałowe nie są zobligowane do prowadzenia działalności gospodarczej⁶.

- 2 Pojęcie prowadzenia przedsiębiorstwa, które odnosi się do spółek osobowych, oznacza prowadzenie zarobkowo, we własnym imie-

² S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych*, t. 2, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151–300*, Warszawa 2006, s. 63 i n.

³ *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2017, art. 3, nt 1.

⁴ Wyrok SN z 10.04.2008 r., IV CSK 20/08, LEX nr 393849.

⁵ *Kodeks...*, red. Z. Jara, art. 3, nt 26.

⁶ *Kodeks...*, red. Z. Jara, art. 151, nt 5.

niu, w sposób zorganizowany i ciągły działalności gospodarczej, jednak należy mieć na uwadze, iż w tym pojęciu nie chodzi o przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 55¹ k.c. Z art. 22 § 1 k.s.h. nie wynika, aby celem prowadzenia przedsiębiorstwa było osiągnięcie zysku⁷. Przeciwnie stanowisko w tej kwestii zajmuje A. Kidyba, który wskazuje, że pojęcie przedsiębiorstwa jest związane z celem zarobkowym, który nie jest tożsamy z celem gospodarczym⁸. W doktrynie istnieje jednak słuszny pogląd, że działalność przedsiębiorcy w kontekście przepisu art. 43¹ k.c. powinna być ukierunkowana na cel zarobkowy⁹.

 Należy również podkreślić w kontekście wyrządzenia spółce handlowej szkody w wyniku popełnienia przestępstwa przez osoby sprawujące kierownicze funkcje w tej spółce w związku z jej działalnością, że zarówno spółki osobowe, jak i kapitałowe mają odrębną podmiotowość, z czym wiąże się możliwość nabywania we własnym imieniu praw oraz zaciągania zobowiązań. Oznacza to, że w przypadku popełnienia przestępstwa na szkodę spółki handlowej przysługują jej określone roszczenia względem sprawcy czynu, w zależności od charakteru i skutków popełnionego przestępstwa. Jest ona bowiem samodzielnym podmiotem tych praw, które może realizować na swoją rzecz zarówno w postępowaniu karnym, jak i w postępowaniu cywilnym.

2. Osoby sprawujące kierownicze funkcje w spółkach handlowych

2.1. Wspólnik spółki osobowej

 Pojęcie wspólnika pojawia się już we wspomnianym powyżej art. 3 k.s.h., według którego wspólnicy, zawierając umowę spółki handlowej, dążą do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów

3

⁷ S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 2, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151–300*, Warszawa 2012, s. 378.

⁸ A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2013, s. 147.

⁹ *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 1, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2004, s. 131.

Tomasz Pietrzyk – doktor nauk prawnych; prokurator Prokuratury Rejonowej w Świdniku. Jego zainteresowania koncentrują się przede wszystkim na zagadnieniach prawa karnego gospodarczego, badaniu instytucji z zakresu prawa cywilnego i handlowego, które mają wpływ na określenie odpowiedzialności karnej menedżerów w spółkach handlowych.

W publikacji omówiono odpowiedzialność karną osób zawodowo zajmujących się szeroko rozumianym zarządzaniem spółkami handlowymi. Opracowanie łączy wyczerpującą prezentację zagadnień prawnokarnych z właściwymi instytucjami z zakresu prawa cywilnego i handlowego, które znajdują zastosowanie przy ocenie odpowiedzialności karnej menedżerów spółek handlowych.

W książce szczegółowo przedstawiono m.in.:

- przestępstwa nadużycia zaufania w obrocie gospodarczym,
- wyrządzenie znacznej szkody majątkowej,
- nieprowadzenie lub nierzetelne prowadzenie dokumentacji spółki,
- przestępstwa związane z upadłością spółki i z rachunkowością,
- ogłoszenie lub przedstawienie nieprawdziwych danych.

Opracowanie zainteresuje adwokatów, radców prawnych, sędziów, prokuratorów zajmujących się sprawami karnymi gospodarczymi, a także menedżerów spółek handlowych.

9788381870412 W01P01

ISBN 978-83-8187-041-2

9 788381 870412

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL